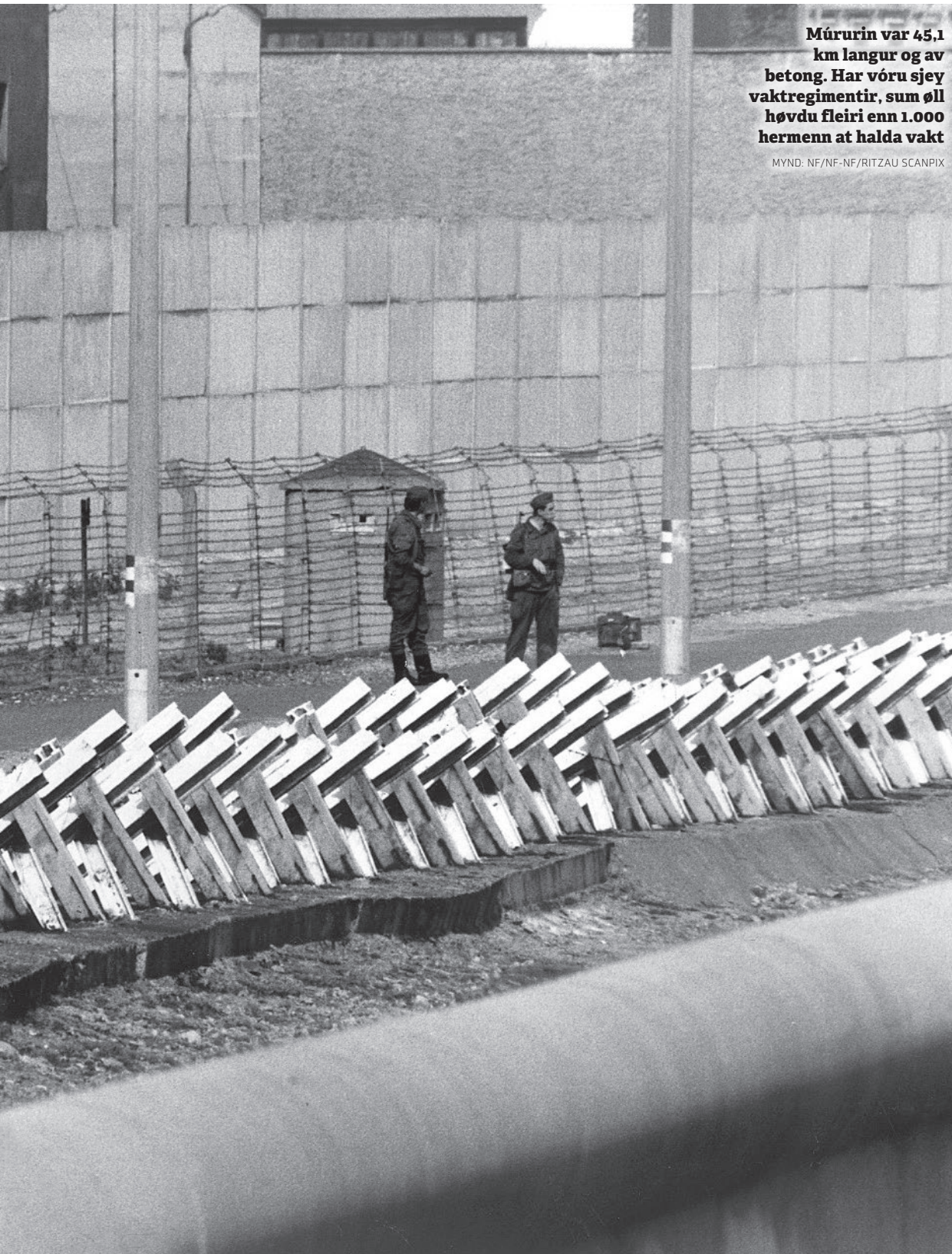

Múrurinn var 45,1 km langur og av betong. Har voru sjei vaktregimentir, sum øll hövdu fleiri enn 1.000 hermenn at halda vakt

MYND: NF/NF-NF/RITZAU SCANPIX

Stalin. Men hann uggar seg við tankanum, at hetta allarhelst bara er ein fyribils loysn, tí tað kostar í dýrum dómum at flúgva soleiðis dagliga. Hann roknar við, at tað bara er ein spurningur um tíð, áðrenn luftbrúgvinn verður søga. Men vestanveldini eru treisk og sinnað at gjalda fyri luftbrúnná.

Aftaná 9 mánaðir viðurkennir Stalin, at luftbrúgvinn ikki verður uppgivin av vestanveldunum, og tí ger hann av at steðga forsýningsblokaduni og lata upp fyri forsýningslinjunum aftur. Harvið verður luftbrúgvinn søga í 1949, og royndin hjá Stalin at kvala Vesturberlin miseydnast.

Stutt aftaná sama ár skipar tann sovjettiski sektorurin seg sum ein stat og kallar seg fyri Deutsche Demokratische Republik (DDR), og samstundis skipa vestursektorarnir seg sum

Bundesrepublik Deutschland (BRD).

Tað loysti seg at búgva í Vesturberlin

Við egnum gjaldoyra og stórar framgongd verður Vesturtýskland skjótt aftur ein av heimsins sterkastu búskapum. Eingin býur í heiminum um hesa tíðina hevur so nógv vøruútboð sum Vesturberlin. Býurin blomstrar, og her trívast allar tær størstu av heimsins fyrirkum.

Virgar T. Dalsgaard hevur verið í Berlin ótaldar ferðir og kennir søguna um Berlinmúrinn sum sín eina buksulomma. Hann greiðir soleiðis frá:

- Vesturberlin blívur direkta eitt útstillingarvindeygja fyri vesturheimin. Býurin verður brúktur sum ein sýnisgluggi fyri at vísa kommunistunum, hvat vestanveldini kunnu

prestera. Endamálið er at fáa eysturberlinararnar at síggja og øvunda tann fantastiska vælstandin vestanfyri.

- Kurfürstendamm, sum var høvuðsgøtan í Vesturberlin í 50'unum, var flottari enn Champs Elysees í Paris, sum annars var roknað sum mest eleganta gøtan í verðini, fortelur Virgar T. Dalsgaard.

Fólk stórtíðir í Vesturberlin, og hetta er ikki av tilvild.

- Mann hevði av politiskum grundum gjørt viðurskiftini í Vesturberlin so lukrativ uppá allar mátar, at tað loysti seg at vera har. Vesturberlinarar fáa ótrúligar skattafyrirminur og gjalda lægri skatt enn aðrir vesturtýskarar, og mann syrgir fyri, at forsýningarnar altíð eru optimalar og væl bíligari enn í Vesturtýsklandi. Mann var uppá allar mátar forkelaður

í Vesturberlin, sigur Virgar T. Dalsgaard.

Eysturtýskarar flýggja til vælstandin

Kontrasturin frá Vesturtýsklandi og Vesturberlin er stórusamanborin við kommunistiska Eysturtýskland og Eysturberlin. Har er onki blómandi handilslív, og eysturtýskarar hava bara tær brúksvørur, teimum tørvar.

- Har er bara eitt slag av sápu og eitt slag av tannkreml. Tað sama við møblum. Tað var funktionelt, men tað var bara ikki møguleiki at variera nakað sum helst, tí har var einki úrval. Alt skuldi vera, sum kommunistiski flokkurin í DDR hevði avgjørt, sigur Virgar T. Dalsgaard.

Fólkið eystanfyri er væl vitandi um, at livistøðið í Vesturtýsklandi er himmalhøgt í mun til í Eysturtýsklandi. Nógvir eysturtýskarar gera uppreistur gjøgnum 50'ini, og alsamt fleiri byrja at ræðast tankan um at búgva í einum kommunistiskum og ikki-demokratiskum samfelag. Tí byrja fleiri at flýggja úr Eysturtýsklandi til Vesturtýsklands. Tað gera tey gjøgnum Vesturberlin, har tað enn er møguligt at ferðast frítt millum eyst og vest við flogfari.

Samstundis sum fólk flýggja frá kommunistiska og ódemokratiska stýrinum, byrja eysturtýskarar at síggja ein møguleika at útnýtta systemið í báðum landspørtunum.

Hóast Eysturtýskland fyri fleiri ikki er so lokkandi, so er systemið í ein vissan mun lokkandi allíkavæl. Kommunistiski staturin betalar nevnliga bæði fyri útbúgving, lærubøkur og lestraríbúð.

- Í somu løtu sum eysturberlinarar fáa sína akademisku útbúgving, so taka summir tokið til Vesturberlin og flýggja til Vesturtýsklands. Har fær mann einar sjei ferðir so góða løn í mun til tað, mann hevði fingið í Eysturtýsklandi, fortelur Virgar T. Dalsgaard.

Tað verður mett, at næstan 3 milliónir týskarar flýggja úr DDR til Vesturberlin frá 1949, til Berlinmúrurinn verður bygdur í 1961.

1961: Múrurinn verður bygdur

Eysturtýskararnir blíva greiðir yvir, at hendan gongdin kann ikki blíva við, tí teir missa øll tey ungu við hægri útbúgving.

- Reelt byrjar DDR at blíva drenað fyri akademiska arbeiðskraft og fyri heilar, vísir Virgar Dalsgaard á.

Leiðarin í DDR, Walter Ulbricht, finnur tí eina loysn, soleiðis at DDR ikki endar í økonomiskum skrædli. Ulbricht

syrgir fyri, at ein múrur verður bygdur, sum skilir Vesturberlin frá Eysturberlin og restini av DDR, soleiðis at tað nú verður ógjørligt hjá eysturberlinarum at flýggja vesturum. Sostatt verður Berlinmúrurinn til veruleika náttina til hin 13. august 1961.

DDR kallaði múrin fyri ein "anti-fascistiskan verjumúr".

- Officielt siga teir, at teir vilja hindra fólki vestanífrá at koma við sínum perversu idéum til tað kommunistiska paradísið. Sannleikin er, at tað er akkurat øvugt. Teir vilja hindra sínum eina fólki at fara inn í Vesturberlin, fortelur Virgar Dalsgaard.

- Frá teirra sjónarhorni var tað logikkur at gera múrin. Tí um teir ikki gjørdu hann, so vildu teir fyrr ella seinni blíva drenaðir fyri øll vælútbúgvin og kvalifiserað fólk, sigur hann.

Sundurskiling og flýggjan

Nýggi Berlinmúrurinn hevur við sær, at fleiri eysturberlinarar missa arbeiðið, tí teir arbeiða í Vesturberlin. Múrurinn skilir eisini vinfólk og familju sundur frá hvørjum øðrum. Tað verður mett, at umleið 1300 børn, sum vitjaðu t.d. ommur og abbar í Eysturberlin, ikki sluppu aftur til sína familju orsakað av múrinum. Fleiri teirra síggja ikki familju sína hinumegin aftur, fyrr enn múrurinn fellur í 1989.

Berlinarar finna seg ikki í hesum múrinum og síggja hetta sum eitt álop á teirra frælsi. Tí eru tað nógv, sum taka sakina í egnar hendur og velja at flýggja yvirum múrin. Men tað er lívsfarligt at flýggja, tí vaktirnir hava fingið greið boð um at skjóta øll, sum royna tað. Tað verður mett, at fleiri enn 200 fólk lótu lív í royndini at flýggja frá kommunistiska DDR til frælsið í Vesturberlin.

Tó so voru tað fleiri, ið kláraðu at koma yvir við fantasifullum metodom. Summi gróvu eina tunnelli undir múrin, og onnur komu yvirum við heimagjörðum luftballónum av ymsum slag. Fleiri flýddu eisini gjøgnum eitt kloakksystem. Men DDR uppdagaði so við og við tær ymsu flýggingarmetodurnar, og í takt við hetta verður múrurinn dagførdur og effektiviseraður.

Borgarstjórin í Vesturberlin, Willy Brandt, fann seg ikki í, at DDR royndi at kvala Vesturberlin við hesum múrinum, og Brandt fekk tí sannført allar vesturtýskarar um, at mann skuldi styðja Berlin sum býi.

Týskarar eru misnøgdir

Í 70'unum byrjar gloppið millum Vestur- og Eysturtýskland at økjast. Fólk í Eysturtýsklandi eru sum heild sera ónøgd um viðurskiftini har í mun til í Vesturtýsklandi, har mann